

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Марина Теофилова Теофилова,
ВТУ „Св.св.Кирил и Методий“

за

присъждане на образователната и научна степен „Доктор“
по професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по...
(Методика на обучението по изобразително изкуство)

Тема на дисертационния труд:

ИНОВАТИВНИ ЕВРОПЕЙСКИ МОДЕЛИ И ПРИЛОЖЕНИЕТО ИМ В ОБУЧЕНИЕТО ПО ЖИВОПИС В СПЕЦИАЛНОСТ „ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО“

Автор:

Александър Крумов Байтошев

редовен докторант към
катедра „Визуални изкуства“
Факултет по начална и предучилищна педагогика
Софийски университет
„Св. Климент Охридски“

Научен ръководител:
проф. д-р Стефан Алтъков

1. Данни за дисертанта:

Творческата биография на докторанта може да се опише като вектор, чертаещ динамиката на израстване на автор, чието творчество не е рефлекс, а непрестанно движение и обновление. Очевидно той с лекота пресича границите на изразност в различни сфери на изкуството. Не случайно, за книгите си „Прах и драскотини“ (2012) и „Кучета“ (2014) е отличен с престижни награди за поезия и илюстрация.

Сдържано поднесена, биографичната справка на Александър Байтошев е наситена с множество значими изяви, изложби, изследователски проекти и форуми за съвременно изкуство в страната и Европа. Акцент в нея се явява самостоятелната изложба „Едностайни Преживявания“ в галерия „Алма Матер“, София (2014г.) и участието му в международния проект „Постмодерни приказки“ (2015-2016г.).

Ще открия онези моменти, които могат да послужат като репери, бележещи личното отношение и пристрастие на докторанта към изследваната в дисертационния труд сфера:

На първо място това е проведеното едногодишно обучение (2001/2002г.) на пълна стипендия в Колеж по изкуство и дизайн в град Бат, Англия (*“City of Bath College”*), явяващо се вдъхновение и сърцевина на представения за разглеждане дисертационен труд. Натрупаният емпиричен материал, опит и впечатления от прекия досег със съвременното обучение в една от класическите и утвърдени специалности, водят до логични и актуални въпроси, чиито отговори докторантът търси в разгръщането на настоящото изследване.

На второ място това е експериментирането на нови модели на обучение в ателие „Живопис“ в рамките на две учебни години (2014/2015 и 2015/2016 г.) със студенти от първи, втори и трети курс, редовно обучение в специалност „Изобразително изкуство“ на СУ „Климент Охридски“.

2. Данни за дисертационния труд:

Дисертационният труд на **Александър Байтошев на тема: „Иновативни европейски модели и приложението им в обучението по живопис в специалност „Изобразително изкуство“** е с обем от 241 страници, от които 190 страници обхващат основното изложение и 51 страници са приложения, отделени в самостоятелно тяло. Четирите приложения представят 36 фигури, от които 23 фотоси, 1 анкета и 1 обобщение под формата на таблица, които изясняват и допълват визуално текста.

В съдържанието на дисертационния труд са включени увод, три глави и заключение. Цитирани са 101 заглавия, 45 от които са източници на кирилица и 56 на латиница.

Дисертационният труд е с логично построена структура и стегнато изложение, докторантът използва ясен и премерен научен език. Текстът е написан с прецизно използване на терминологията, налице е точно цитиране на посочените библиографски източници в по-голямата си част на английски език. Очевидно, това е полето, в което Александър Байтошев се чувства уверен да разгърне своите разсъждения във всички възможни посоки и направления: изкуствознание, теория и история на изкуството, психология, философия, естетика, етика и др.

Още в **„Увода“** ясно са посочени мотивите за избор и актуалността на изследваната тема. Формулирани са целите, задачите, обект, предмет и обхват на изследването. Нещо повече, докторантът убедително защитава позицията, от която ще бъде поднесен целият емпиричен материал и ще бъдат анализирани съвременни европейски модели и процеси в обучението по изкуство в исторически ракурс и в контекста на тяхната съвместимост и приложимост в обучението по „Живопис“ в специалност „Изобразително изкуство“.

Като основна теза е изведено убеждението на докторанта, че „ако се даде възможност за разгръщане на личността чрез разработването на нови модели ще се създадат условия за практическа подготовка на обучаващия се, която цели по-задълбочено отношение към формата, цвета и възприемането на изобразителното изкуство като цяло.“(стр.6)

В първа глава докторантът очертава теоретичните параметри на изследването. В исторически план и в контекста на модерната естетика са разгледани съвременни европейски модели на преподаване и тяхното приложение в обучението по живопис.

Съпоставени са двете основни направления в художественото образование от началото на ХХ век: първото, представящо обучението като подражание, а изкуството като репрезентация и второто направление, разглеждащо художественото образование като процес на моделиране и формиране на личността, а изкуството като процес. Тук Ал. Байтошев въвежда понятието „само моделиране“ като авторско понятие в смисъл на „образ“, постигнат чрез овладяването на знания и социални ценности в образователния процес. (стр.21)

В отделна подточка се разгледани критическите съчинения на Шарл Бодлер като протоформа на естетиката на модерността и на идеите, свързани с отказа на художника от традициите и бунта срещу академичното образование. В проследяването на генеалогията на съвременните модели на преподаване по изобразително изкуство са анализирани естетическите платформи на двете художествени училища „Баухаус“ и „Вхутемас“. Открити са две основни линии в преподаването на изкуство, довели до ярки промени в развитието на стила, визуалната култура и на изкуствата, архитектурата и дизайна изобщо. Едната в лицето на Василий Кандински, Паул Клее и Йханес Итен, които дават превес на духовното в изкуството и втората на Валтер, Гропиус, Йозеф Алберс и Ласло Мохоли-Наги, които генерализират суровата, механична функционалност на дизайна и изкуството.

В този контекст, Ал. Байтошев представя съществуващите образователни модели в английските университети, фокусирани върху насърчаването на студентите към интерпретация, актуализация на заложените в тях възможности и търсенето на нов опит в изобразителния процес.

Във втора глава се описва и разглежда структурата на програмата по изобразително изкуство в Колеж по изкуствата и дизайна в Бат като въведение в действащата системата на художествено образование в Англия и стъпка към осмислянето на съвременните педагогическите подходи в обучението по изкуство в един по-широк контекст.

На базата на личните си впечатления от подготвителния курс и анализа на официални документи, докторантът представя натрупания емпиричен опит, чрез описание и разясняване на основните базови концепти, заложен в структурата на обучението по изкуство.

Представена е концепцията на експерименталното изследване чрез представянето на първи, втори, финален проект и анализ на работния процес.

Глава трета очертава параметрите на проведеното експериментално обучение в ателие „Живопис“. Обоснована е необходимостта от адаптиране на европейските модели към българските образователни рамки във висшите училища по изкуствата. Последователно са описани учебния процес и проведеният педагогически експеримент.

В „**Заключение**“-то се прави обзор на постигнатото, на базата на анализ на получените резултати са синтезирани основните изводи, обективно са посочени приносите от изследването, които са с актуална научна и практическа стойност, доколкото са валидни и приложими в обучението по живопис във висшите училища по изкуствата.

Заключението напълно правилно обобщава цялата информация и тези, изложени в гореописаните глави на дисертационния труд. То синтезира проблеми на обучението по изкуство, които са неразривно свързани с модерната теория на изкуството, философията, естетиката, психологията и изкуствознанието. Поставените цели в увода се оказват постигнати в заключението, тъй като е направен сравнителен анализ на тезите и изводите на основните разглеждани в дисертацията автори, занимаващи се със същността на изкуството и естетиката на модернизма; уточнени са основните понятия; представени и съпоставени са различни методи и модели за изучаване на живописиста като структурно рисуване, хроматично моделиране на илюзия за пространство, инструментална живопис, документиране, уголемяване на детайла, аналитично-емоционален метод, детайлно рисуване, подсъзнателни знаци, колажна живопис и др.

Авторефератът е изготвен коректно и отговаря на структурата и съдържанието на дисертацията.

3. Научни приноси:

Към посочените от докторанта научни приноси, които вярно отразява в пет точки постигнатите по време на изследването резултати, бихме могли да открием и подчертаем достойнствата на разработената и експериментирана в ателие „Живопис“ методическа система, свързана с прилагането на съвременни модели в обучението по изкуство, предопределящи до голяма степен развитието и „себеактуализацията“ на обучавания в специалност „Изобразителни изкуства“.

4. Публикации и участия в научни форуми:

Представените от дисертанта три публикации са пряко свързани с темата на дисертационния труд и отразяват определени образователни аспекти на преподаване на живопис във висшите училища по изкуствата.

6. Въпроси и препоръки:

Знаем, че цялостно изграден образ, поддаващ се за рисуване по памет, включва в себе си не само видимата си външна форма, но и материалът, техниката, изразните средства и пътят за неговото изобразяване, доколкото знаем, че **зрителна, образна и художествена** представа не могат да бъдат разглеждани като напълно идентични понятия. Според **Е. Гомбрих**: „Стилът подобно на техниката поражда особена психическа нагласа, по силата на която художникът търси и подбира известни аспекти от заобикалящия го свят, които той е в състояние да изобрази.“ Ето защо се изкушавам да попитам докторанта, не изпитва ли любопитство към възможностите за изследване на асоциативните и абстрактни трансформации в живописа на словесния художествен образ, (каквото например е поетичния) и не вижда ли в това един междинен етап в експеримента, свързващ рисуването на обект по памет с изграждането на абстрактна живописна композиция под въздействието на подсъзнателни знаци?

7. Заключение:

В заключение мога да твърдя, че представения за разглеждане дисертационен труд на Александър Байтошев представлява оригинален авторски труд, отговарящ на изискванията на закона за придобиване на научни степени в България. Дисертацията е написана в съответствие с езиковите и стиловите норми на българския език. Научните термини, свързани със спецификата на изследваните проблеми са използвани точно и адекватно и са изяснени в контекста на изследването.

Предвид достойнствата, безспорните приноси и практическата приложимост на обсъждания дисертационен труд: **„Иновативни европейски модели и приложението им в обучението по живопис в специалност „Изобразително изкуство“**, напълно убедено препоръчвам на уважаемите членове на научното жури да присъдят на **Александър Крумов Байтошев** образователна и научна степен „Доктор“ по професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по изобразително изкуство)

23 май 2017 г.

С уважение:

доц. д-р М. Теофилова